

עודכן ב- 22/01/2008 03:58

מי ינהל את הראש

מאת יהון אזרחי

שביתת הסגל הבכיר הארוכה בהיסטוריה שלנו חשפה את הכישלון של משרד האוצר לנטרל את השפעתו של הסגל האקדמי הבכיר על עקרונות ניהול האוניברסיטאות.

התקוממות בכירי אנשי המדע בארץ נגד נשיאי האוניברסיטאות - אשר פנו לבין הדין הארצי לעבודה בבקשה להוציא נגדנו צווי מניעה - הוכחה, שמדיניות האוצר במתווה השגוי של דו"ח ועדת מלץ וועדת שוחט, להחליש את הרקטורים והסנאטים של האוניברסיטאות ולחזק את הכוח של נשיאיהן לכופף את ידי הסגל הבכיר בכלים אדמיניסטרטיביים - נכשלה.

עם זאת טעות לחשוב, שהאוצר ישלים עם כישלוננו לכפות על הסגל הבכיר את סעיפי ועדת שוחט השנויים במחלוקת באמצעות חרב השכר. האוצר עדיין מחזיק בראשי האוניברסיטאות כבני ערובה, התלויים בו בעניין השבת כספי הקיצוצים האכזריים שבוצעו בתקציב ההשכלה הגבוהה בשנים האחרונות.

השביתה חשפה את הפרדוקס, שחיזוק הראשים האדמיניסטרטיביים של האוניברסיטאות, המאפשר להם גמישות ניהולית מופרזת כלפי הסגל האקדמי הבכיר, מחזק את האוצר, ואילו החלשתם מחלישה גם את יכולת האוצר לכפות על האקדמיה בארץ פילוסופיה של הפרטה חסרת מעצורים ודפוסי ניהול עסקי הייררכי.

לכן השלב הבא של המאבק על עתיד המדע והאקדמיה בישראל וחיוניותם ביצירת מדע, חינוך גבוה ונכסי תרבות ברמות של מצוינות צריך להתחיל במאמץ להחזיר לסנאטים את הכוח שנגזל מהם על ידי יישום כפוי של דו"ח מלץ. רק כך תתאפשר עמידה משותפת של הנהלות האוניברסיטאות והסגל הבכיר מול שלטון שרירותי של פקידים, שאינם מבחינים בין עובדי קבלן לקהילת מדענים שוויתרו על קריירה עתירת רווחים ובחרו במקצוע של עשייה במדע ובחינוך.

אף כי לשון החוק הכריחה את ארגוני הסגל הבכיר להתמקד בנושא השכר, היה ברור לכל אחד מאתנו, שהמאבק נסב על השאלה: מי ינהל את האוניברסיטאות - הפוליטיקאים ושליחיהם באוצר, או קהילת המחקר והמדע.

עתה התברר, כי נשיא אוניברסיטה הרואה בחיוב הצעות של האוצר הפוגעות בעקרונות אקדמיים של ניהול מוסד מדעי, אך אינו יכול לאמץ בגלל הרקטור והסנאט, הוא נשיא חזק יותר בייצוג האוניברסיטה מנשיא היכול לכופף את הרקטור והסנאט.

אוניברסיטת המחקר הישראלית תוכל להמשיך לקדם ערכי מדע, חינוך ותרבות, רק אם תהיה לה מערכת פנימית ראויה של איזונים ובלמים בין מימון ציבורי למימון פרטי ובין אדמיניסטרציה לסגל אקדמי. מערכת כזאת צריכה להיות קשורה, אך לא שבויה, במדינה או בשוק. לצד זאת יש להפסיק את המגמה של מינויים פוליטיים במועצה להשכלה גבוהה ובוועדה לתכנון ותקצוב (ות"ת) ולהחזיר לגופים אלה את כוחם ויוקרתם כחיץ וכגשר בין פוליטיקה לאקדמיה.

הלקח העיקרי מהשביתה הוא, שאף כי קהילת המדע בארץ צריכה להיערך מחדש לפעול באופן אפקטיבי במגרש הכוח, הדרך הקצרה ביותר למנוע שביתות או לקצרן היא רפורמה תודעתית וניהולית במשרד האוצר. רפורמה כזאת תחליף את אסטרטגיית משחקי הכוח העטופים ברטוריקה של מדעי הכלכלה והסטטיסטיקה בעבודה מקצועית והוגנת, שאינה

מונחית על ידי אידיאולוגיה קפיטליסטית חסרת רסן של הפרטה.

פרופ' אזרחי מלמד בחוג למדעי המדינה באוניברסיטה העברית

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון